

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 563/2011-14

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 8. decembra 2011 predbežne prerokoval sťažnosť Mesta V., V., právne zastúpeného advokátom JUDr. Ing. M. P., V., ktorou namieta porušenie základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivý súdny proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v spojení s čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Prešove sp. zn. 20 Co 78/2011 z 21. júla 2011, a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť Mesta V. o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 4. novembra 2011 doručená sťažnosť Mesta V., V. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal porušenie svojho základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivý súdny proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“)

v spojení s čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) uznesením Krajského súdu v Prešove (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 20 Co 78/2011 z 21. júla 2011, ktorou žiadal vydať nález:

„1. Základné právo Mesta V. na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, v spojení s čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Prešove v konaní spis. zn.: 20Co/78/2011 zo dňa 21. 7. 2011 porušené bolo.

2. Uznesenie Krajského súdu v Prešove v konaní spis. zn.: 20Co/78/2011 zo dňa 21. 7. 2011 sa zrušuje a vec mu vracia na ďalšie konanie.

3. Krajský súd v Prešove je povinný uhradiť trovy právneho zastúpenia Mesta V. v sume 261,82 € (slovom dvestošesťdesiatjeden eur a osemdesiatdva centov) na účet jeho právneho zástupcu JUDr. Ing. M. P., V., do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto rozhodnutia.“

Ako z podanej sťažnosti a jej príloh vyplýva, sťažovateľ bol ako žalovaný účastníkom konania vedeného pred Okresným súdom Vranov nad Topľou (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 11 C 77/2010, v ktorom sa proti nemu domáhala M. Š., V. (ďalej len „žalobkyňa“), zaplata sumy 41 776,58 € s príslušenstvom. Žalobkyňa žalobu odôvodnila tým, že so sťažovateľom ako prenajímateľom uzatvorila ako nájomca 27. februára 2001 nájomnú zmluvu č. 22/2004/NP-S, ktorej predmetom boli nebytové priestory v tom čase vo vlastníctve sťažovateľa. Sťažovateľ ešte 9. septembra 2003 záväzným stanoviskom č. 115478/2003/2648 súhlasil s navrhovanou investičnou činnosťou žalobkyne spočívajúcou v zmene užívania časti predajne potravín na reštauráciu a takúto zmenu užívania povolil rozhodnutím č. 3103/2003 z 8. apríla 2004. Neskôr nehnuteľnosť, v ktorej sa prenajaté nebytové priestory nachádzajú, sťažovateľ ako predávajúci previedol spoločnosti O., s. r. o. (ďalej len „nový vlastník nehnuteľnosti“), kúpnu zmluvou, vklad vlastníckeho práva ktorej bol povolený pod č. V 938/2008, o čom sa žalobkyňa dozvedela z listu sťažovateľa z 29. mája 2008. Nový vlastník nehnuteľnosti žalobkyňi nájom vypovedal listom z 27. mája 2008. Nájom zanikol uplynutím výpovednej doby 31. augusta 2008. Žalobkyňa sa domáhala zaplata sumy 41 776,58 € s poukazom na § 667 ods. 1

Občianskeho zákonníka, pretože podľa jej názoru hoci sa sťažovateľ nezaviazal na úhradu nákladov vynaložených žalobkyňou na stavebné zmeny na predmete nájmu, dal súhlas s takouto zmenou, v dôsledku čoho mu vznikla povinnosť po skončení nájmu uhradiť nájomcovi protihodnotu toho, o čo sa zvýšila hodnota veci. Žalovaná suma zodpovedá takémuto nároku v zmysle znaleckého posudku súdneho znalca z odboru stavebníctva – odvetvia odhad hodnoty stavebných prác Ing. J. S. V priebehu konania žalobkyňa rozšírila žalobu, pokiaľ ide o zmenu právnej kvalifikácie, v tom zmysle, že vyplatenie žalovanej sumy oprela aj o ustanovenia § 451 Občianskeho zákonníka z dôvodu, že po doručení znaleckého posudku č. 1/2008 Ing. J. F. vyšlo najavo, že investície žalobkyne súdny znalec do znaleckého posudku vôbec nezahrnul. Bezdôvodné obohatenie na strane sťažovateľa malo vzniknúť tým, že žalobkyňa plnila z právneho dôvodu, ktorý odpadol.

Okresný súd rozsudkom sp. zn. 11 C 77/2010 z 11. mája 2011 žalobu žalobkyne zamietol a sťažovateľovi priznal náhradu trov konania výrokom, podľa ktorého *„žalobkyňa je povinná nahradiť žalovanému trovy konania vo výške 100 % na účet právneho zástupcu žalovaného JUDr. Ing. M. P. s tým, že o výške náhrady trov bude rozhodnuté po právoplatnosti rozhodnutia vo veci samej“*. Okresný súd zamietnutie žaloby odôvodnil tým, že v konaní síce bolo preukázané vynaloženie 49 714, 129 € žalobkyňou v roku 2004 ako investície do nebytových priestorov (po amortizácii zodpovedá sume 41 776,58 €), avšak v dôsledku univerzálnej sukcesie podľa § 630 Občianskeho zákonníka do postavenia prenajímateľa vstúpil nový vlastník nehnuteľnosti, čoho dôsledkom je, že žalobkyňa mala svoj nárok podľa § 667 ods. 1 poslednej vety Občianskeho zákonníka uplatniť proti novému vlastníkovi nehnuteľnosti (ktorý jej nájomnú zmluvu aj vypovedal), a nie proti sťažovateľovi. Ďalej považoval okresný súd za preukázané, že sťažovateľ sa na úkor žalobkyne bezdôvodne neobohatil, pretože v cene nehnuteľnosti pri jej predaji novému vlastníkovi neboli zahrnuté investície vložené do nehnuteľnosti žalobkyňou, a teda nebolo preukázané, že sťažovateľ predal nehnuteľnosť za vyššiu cenu v dôsledku žalobkyňou vložených investícií. Žalobkyňa na svoje tvrdenie o vzniku bezdôvodného obohatenia na strane sťažovateľa neunesla dôkazné bremeno, v konaní nepreukázala, že by vôbec k nejakému bezdôvodnému obohateniu na strane žalovaného došlo. O náhrade trov konania rozhodol okresný súd s poukazom na ustanovenie § 142 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“), pretože sťažovateľ bol v konaní v plnom rozsahu úspešný. Ďalej

okresný súd v tejto súvislosti uviedol, že „*neakceptoval žiadosť žalobkyne o aplikovanie ustanovenia § 150 OSP pri rozhodovaní o trovách konania a zohľadnenie dôvodov hodných osobitného zreteľa nakoľko nezistil, že by takéto dôvody hodné osobitného zreteľa boli naplnené v danom prípade, tak ako to ma na mysli uvedené ustanovenie a žalobkyňa ich súdu ani bližšie neodôvodnila. Dôvod, na ktorý poukázala žalobkyňa a to, že až zo znaleckého posudku Ing. F. sa dozvedela o tom, že žalovaný predal budovu bez zohľadnenia jej investícií.*“.

Proti výroku o náhrade trov konania podala žalobkyňa odvolanie opierajúce sa o odvolací dôvod podľa § 205 ods. 2 písm. f) OSP (nesprávne právne posúdenie veci) a odvolaciu súdu navrhla, aby zmenil rozsudok v jeho napadnutej časti tak, že žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov prvostupňového konania. Podľa názoru žalobkyne boli splnené všetky podmienky na aplikáciu § 150 OSP. Dôvody videla v tom, že pôvodne sa v konaní domáhala návratu investícií a až v priebehu súdneho konania po zabezpečení znaleckého posudku Ing. J. F. č. 1/2008 (na návrh žalobkyne), ktorý bol podkladom na uzatvorenie kúpnej zmluvy medzi sťažovateľom a novým vlastníkom nehnuteľnosti, zistila, že jej investície a zhodnotenie sťažovateľ do ceny predávanej nehnuteľnosti nezahrnul, hoci reálne existovali. Práve táto vedomosť by bola rozhodná pre posúdenie, proti komu podá žalobu. Navyše sťažovateľ mohol tieto skutočnosti oznámiť žalobkyňi ešte pred podaním žaloby počas mimosúdneho riešenia sporu, avšak neurobil to. Žalobkyňa poukázala v odvolaní i na to, že jej súd priznal v konaní 50 % oslobodenia od súdnych poplatkov z dôvodu jej majetkovej, finančnej a rodinnej situácie.

Krajský súd o odvolaní žalobkyne rozhodol uznesením sp. zn. 20 Co 78/2011 z 21. júla 2011 a napadnuté rozhodnutie vo výroku o náhrade trov konania zmenil tak, že „*žalobkyňa je povinná nahradiť žalovanému trovy konania vo výške 50 % na účet právneho zástupcu žalovaného JUDr. Ing. M. P. s tým, že o výške náhrady trov bude rozhodnuté po právoplatnosti rozhodnutia vo veci samej*“, pričom vychádzal z majetkových a sociálnych pomerov na strane žalobkyne preukázaných v súvislosti s rozhodovaním o jej oslobodení od povinnosti platiť súdne poplatky, od ktorej bola oslobodená v rozsahu 50 %. Rozhodnutie krajského súdu nadobudlo právoplatnosť 6. septembra 2011.

Sťažnosť na porušenie základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivý súdny proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru v spojení

s čl. 1 dodatkového protokolu uznesením krajského súdu sp. zn. 20 Co 78/2011 z 21. júla 2011 odôvodnil sťažovateľ tým, že obsahom týchto práv je aj právo na rozhodnutie o trovách konania v súlade so zákonom, pričom označené práva sťažovateľa boli porušené tým, že rozhodnutie krajského súdu je nedostatočne zdôvodnené, jeho rozhodnutie je arbitrárne a z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné. Žalobkyňa bola v konaní čiastočne oslobodená od súdnych poplatkov napriek tomu, že pre takéto rozhodnutie neboli naplnené predpoklady podľa § 138 OSP, je podnikateľkou a sťažovateľ nemal možnosť vyjadriť sa ku skutočnostiam smerujúcim k rozhodnutiu o oslobodení od súdnych poplatkov žalobkyne. Žalobkyňa oslobodenie od súdnych poplatkov nepoužila ako dôvod, pre ktorý žiadala okresný súd rozhodnúť o trovách konania podľa § 150 OSP. Navyše, podľa § 213 ods. 2 OSP ak je odvolací súd toho názoru, že sa na vec vzťahuje ustanovenie právneho predpisu, ktoré pri doterajšom rozhodovaní veci nebolo použité a je pre rozhodnutie veci rozhodujúce, je povinný vyzvať účastníkov konania, aby sa k možnému použitiu tohto ustanovenia vyjadrili, čo však krajský súd vo vzťahu k sťažovateľovi neurobil. Pri aplikácii § 150 OSP sú hranice sudcovskej úvahy dané účelom právnej úpravy náhrady trov konania, ktorá jej nepriznanie úspešnému účastníkovi pripúšťa len ako výnimku zo všeobecného procesného princípu zodpovednosti za výsledok sporového konania, a aplikovať ustanovenie § 150 OSP možno iba v celkom výnimočnom prípade, ktorý musí byť v rozhodnutí aj náležite odôvodnený. Pri posudzovaní okolností hodných osobitného zreteľa treba prihliadať nielen na osobné, majetkové, zárobné a iné pomery všetkých účastníkov konania, ale tiež na okolnosti, ktoré viedli účastníkov k uplatneniu práva na súde a ich postoj v konaní. Krajský súd svojím rozhodnutím porušil aj princíp právnej istoty, ktorý je súčasťou základného práva na súdnu ochranu, pretože v rovnakom, resp. obdobnom prípade, než aký bol rozhodovaný všeobecnými súdmi, dospel bez náležitého odôvodnenia k inému záveru, a tým porušil princíp, v zmysle ktorého súdy majú v rovnakých alebo obdobných prípadoch rozhodovať rovnako – Najvyšší súd Slovenskej republiky vo veci sp. zn. 6 Obo 181/2007, 6 Obo 103/2008 z 29. mája 2009 konštatoval, že oslobodenie od platenia súdnych poplatkov v zmysle § 138 ods. 1 OSP neznamená súčasne aj zbavenie zodpovednosti účastníka konania za výsledok sporového konania, čo znamená, že v prípade, ak účastník konania, ktorý bol oslobodený od platenia súdnych poplatkov, bude celkom, resp. čiastočne neúspešný v konaní, bude za podmienok

§ 142 OSP zaviazaný na znášanie náhrady trov konania účastníkovi, ktorý v konaní mal celkom alebo čiastočný úspech. Krajský súd vo veci sťažovateľa nedostatočne odôvodnil, v ktorých okolnostiach na strane žalobkyne videl dôvody hodné osobitného zreteľa na aplikáciu § 150 OSP, svoj právny záver nezdôvodnil zo všetkých zákonných hľadísk, ktoré v danej veci prichádzajú do úvahy.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti sťažovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

O zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti možno hovoriť predovšetkým vtedy, ak namietaným postupom orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu toho základného práva, ktoré označil sťažovateľ, pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi

označeným postupom tohto orgánu a základným právom, ktorého porušenie sa namietalo, ale aj vtedy, ak v konaní pred orgánom verejnej moci vznikne procesná situácia alebo procesný stav, ktoré vylučujú, aby tento orgán porušoval uvedené základné právo, pretože uvedená situácia alebo stav takúto možnosť reálne nepripúšťajú (IV. ÚS 16/04, II. ÚS 1/05, II. ÚS 20/05, IV. ÚS 50/05 a IV. ÚS 288/05).

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru každý má právo, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

Podľa čl. 1 dodatkového protokolu každá fyzická alebo právnická osoba má právo pokojne užívať svoj majetok. Nikoho nemožno zbaviť jeho majetku s výnimkou verejného záujmu a za podmienok, ktoré ustanovuje zákon a všeobecné zásady medzinárodného práva.

Ako vyplýva z petitu sťažnosti, sťažovateľ sa svojou sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivý súdny proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru v spojení s čl. 1 dodatkového protokolu uznesením krajského súdu sp. zn. 20 Co 78/2011 z 21. júla 2011 jednak v dôsledku toho, že krajský súd svoje rozhodnutie dostatočne neodôvodnil, a jednak z dôvodu, že rozhodnutie založil na takej aplikácii právnej normy (§ 150 OSP), ktorá popiera jej účel a pravidlá ústavne konformného výkladu.

Krajský súd uznesenie sp. zn. 20 Co 78/2011 z 21. júla 2011 odôvodnil takto:

„Podľa § 150 ods. 1 O.s.p., ak sú tu dôvody hodné osobitného zreteľa, nemusí súd výnimočne náhradu trov konania celkom alebo sčasti priznať. Súd prihliadne najmä na okolnosti, či účastník, ktorému sa priznáva náhrada trov konania, uviedol skutočnosti

a dôkazy pri prvom úkone, ktorý mu patril; to neplatí, ak účastník konania nemohol tieto skutočnosti a dôkazy uplatniť.

Vychádzajúc z citovaného zákonného ustanovenia je zrejmé, že ide o procesný inštitút, ktorý indikatívne vypočítava okolnosti relevantné na jeho aplikáciu. Odvolací súd považuje predmetnú vec za takú, v ktorej je dôvodné aplikovať citované zmierňujúce ustanovenie.

V prípade rozhodovania o náhrade trov konania je treba prihliadnuť ku všetkým okolnostiam, ktoré môžu mať vplyv na stanovenie povinnosti k náhrade trov konania. Výrok o trovách konania musí byť v súlade s priebehom celého konania a úvaha vedúca k ich náhrade musí byť odôvodnená.

V posudzovanej právnej veci je významné, že žalobkyňa bola prvostupňovým súdom oslobodená od platenia súdnych poplatkov v rozsahu 50 % uznesením zo dňa 10. 6. 2010 (č. l. 59, 60). Prvostupňový súd priznal navrhovateľke oslobodenie od platenia súdnych poplatkov s odôvodnením, že po posúdení všetkých majetkových pomerov navrhovateľky, celkovej majetkovej situácie s prihliadnutím na vyživovaciu povinnosť, rodinnú situáciu mal za to, že navrhovateľka má iné náklady spojené so zabezpečovaním životných potrieb, potrieb vyživovaného dieťaťa, je podnikateľským subjektom a má za to, že dostatočne preukázala dôvodnosť oslobodenia vo výške 50 %.

V odôvodnení rozhodnutia o náhrade trov konania chýba však úvaha a záver prvostupňového súdu o tom či a prípadne aký má na rozhodnutie v tejto veci vplyv predchádzajúce rozhodnutie o oslobodení od platenia súdnych poplatkov. Prvostupňový súd len poukázal na to, že podľa jeho názoru nie sú splnené podmienky pre použitie ustanovenia § 150, keďže nezistil dôvody hodné osobitného zreteľa v danom prípade. Bolo však povinnosťou prvostupňového súdu, aby k dôkazom a z nich vyplývajúcich skutočnosti o čiastočnom oslobodení žalobkyne od platenia súdnych poplatkov prihliadol aj pri rozhodovaní o náhrade trov konania.

Odvolací súd po preskúmaní prejednávanej veci dospel k záveru, že ide o prípad, kedy sú dané dôvody hodné osobitného zreteľa pre nepriznanie náhrady trov konania úspešnému žalovanému v rozsahu 50 %. Z obsahu spisu vyplýva záver o tom, že nedošlo v priebehu konania k zmene majetkových, osobných a rodinných pomerov žalobkyne, keďže aj prvostupňový súd ponechal rozhodnutie o oslobodení od platenia súdnych poplatkov bez

zmeny v priebehu konania. Súd tak prihliadol na základné životné výdaje, ktoré potrebuje žalobkyňa s prihliadnutím na vyživovaciu povinnosť k vyživovanému dieťaťu.

S prihliadnutím na vyššie uvedené skutočnosti odvolací súd je toho názoru, že v danom prípade na strane žalobkyne sú dané dôvody hodné osobitného zreteľa, spočívajúce v jej pomeroch, a preto ide o prípad, kedy možno aplikovať ustanovenie § 150 O.s.p. V rozsahu 50 % priznaného oslobodenia od platenia súdnych poplatkov na 50 % priznanie náhrady trov konania.

K odvolacím námietkam žalobkyne odvolací súd ďalej dodáva.

Za dôvod hodný osobitného zreteľa v zmysle ustanovenia § 150 O.s.p. nemožno považovať skutočnosť, že žalobkyňa sa domáhala a snažila sa pred začatím súdneho konania uzavrieť zmier ohľadom predmetného nároku so žalovaným. V priebehu súdneho konania, resp. výsledok súdneho konania ukázal, že nárok žalobkyne bol neopodstatnený a žalobe sa nevyhovelo. Teda dôvod uvádzaný v odvolaní žalobkyne nie je možné považovať za dôvod hodný osobitného zreteľa.

K ďalšej námietke žalobkyne, že o kúpnej cene predávaných nehnuteľností sa dozvedela až zo znaleckého posudku znalca Ing. F. (č. l. 129) a zistila tak, že investície, ktoré vložila do predmetnej nehnuteľnosti neboli zhodnotené alebo neboli vzaté do výšky kúpnej ceny, pričom táto vedomosť bola pre ňu rozhodná pre určenie voči komu podá žalobu, či voči žalovanému alebo novému vlastníkovi. Je potrebné uviesť, že touto vedomosťou disponovala žalobkyňa už 22. 10. 2010, teda kedy bol znalecký posudok predložený prvostupňovému súdu. Žalobkyňa však po tomto časovom intervale zotrvala naďalej na svojom nároku aj na procesnom označení žalovaného. Prvostupňový súd tak viedol konanie ďalej, vykonal ďalšie dôkazy (č. l. 152, 157, 167 až 171, 176 až 179, 197 až 200). Žalobkyňa navyše sama rozšírila právnu kvalifikáciu uplatneného nároku. Z toho teda vyplýva, že napriek dispozíciou určitej vedomosti o skutkovom zistení, ktoré podľa jej názoru malo vplyv aj na označenie žalovaného, prípadne označenie ďalšieho účastníka konania, nevyužila možnosti, ktoré jej procesné právo, či už na dispozíciu so samotnou žalobou, prípadne označením žalovaných subjektov. Z tohto dôvodu je táto jej námietka podľa názoru odvolacieho súdu rovnako neopodstatnená.

Odvolací súd tak dospel k iným záverom pri rozhodovaní o trovách konania ako prvostupňový súd, pokiaľ ide o možnosť v prejednávacom prípade aplikáciou ustanovenia

§ 150 O.s.p., a preto rozsudok v napadnutom výroku o trovách konania zmenil (§ 220 O.s.p.) tak, že žalobkyňa je povinná nahradiť žalovanému trovy konania vo výške 50% na účet právneho zástupcu žalovaného s tým, že o výške náhrady trov bude rozhodnuté po právoplatnosti rozhodnutia vo veci samej.“

Ústavný súd uznáva, že súčasťou obsahu základného práva na spravodlivé konanie podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu. Všeobecný súd však nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov sporu uvádzaných účastníkmi konania. Preto odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces (IV. ÚS 115/03).

Ústavný súd s poukazom na obsah citovaného odôvodnenia uznesenia krajského súdu dospel vo vzťahu k tvrdeniam sťažovateľa o tom, že krajský súd dostatočne neodôvodnil svoje rozhodnutie, k záveru, že táto argumentácia v sťažnosti sťažovateľa neobstojí. Krajský súd dal jasnú a zrozumiteľnú odpoveď, z akého dôvodu považoval za naplnené rozhodujúce podmienky na výnimočnú aplikáciu § 150 OSP. Tieto dôvody videl v majetkových a sociálnych pomeroch na strane žalobkyne, prihliadol na základné životné výdaje, ktoré potrebuje žalobkyňa s ohľadom na vyživovaciu povinnosť k vyživovanému dieťaťu (ktoré boli v konaní preukázané). Nie je potom už nevyhnutné, aby sa všeobecný súd pre naplnenie požiadavky riadneho odôvodnenia rozhodnutia formalisticky vypořádaval aj s nenaplnením jednotlivých ďalších pre vec nerozhodných kritérií, ktoré nezistil, tak ako na to poukazuje sťažovateľ. Odôvodnenie jeho rozhodnutia preto spĺňa všetky požiadavky vyplývajúce zo základného práva na súdnu ochranu a spravodlivý proces vo vzťahu k odôvodneniu súdneho rozhodnutia.

Sťažovateľ vo vzťahu k uzneseniu krajského súdu však ďalej tvrdil, že toto rozhodnutie je založené na takom výklade a aplikácii dotknutých právnych noriem, ktorý nezodpovedá ich účelu a zmyslu a je ústavne nekonformný.

Vo všeobecnosti úlohou súdnej ochrany ústavnosti poskytovanej ústavným súdom nie je chrániť občana pred skutkovými omylmi všeobecných súdov, ale chrániť ho pred takými zásahmi do jeho práv, ktoré sú z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné (I. ÚS 17/01). Z rozdelenia súdnej moci v ústave medzi ústavný súd a všeobecné súdy totiž vyplýva, že ústavný súd nie je opravnou inštanciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov (napr. I. ÚS 19/02).

Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav veci a aké skutkové zistenia a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (I. ÚS 13/00, mutatis mutandis II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96, I. ÚS 4/00, I. ÚS 17/01).

Obsahom práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je *ratione materiae* aj právo na rozhodnutie o trovách konania, resp. o náhrade trov konania v súlade so zákonom (I. ÚS 198/07).

S ohľadom na uvedené sa preto ústavný súd zaoberal aj argumentáciou sťažovateľa, podľa ktorej krajský súd svojím rozhodnutím poprel účel, zmysel a princípy výkladu právnych predpisov v súlade s ústavnoprávnymi požiadavkami, keď dospel k záveru, že vo veci sťažovateľa boli splnené podmienky na nepriznanie náhrady trov konania sťažovateľovi podľa § 150 OSP.

Podľa § 150 ods. 1 OSP ak sú tu dôvody hodné osobitného zreteľa, nemusí súd výnimočne náhradu trov konania celkom alebo sčasti priznať. Súd prihliadne najmä na okolnosti, či účastník, ktorému sa priznáva náhrada trov konania, uviedol skutočnosti a dôkazy pri prvom úkone, ktorý mu patril; to neplatí, ak účastník konania nemohol tieto skutočnosti a dôkazy uplatniť.

Účelom tohto ustanovenia je umožniť súdu zmierniť dôsledky právnych noriem upravujúcich náhradu trov konania zavedením moderačného absolučného práva. Toto ustanovenie je výrazom skutočnosti, že tam, kde zákon nemôže byť natoľko kazuistický, aby postihol celú rozmanitosť života, dotvára sa právo sudcovským výkladom v medziach stanovených všeobecnými podmienkami uvedenými v zákone, za splnenia ktorých môže dôjsť rozhodnutím súdu k inému záveru o náhrade trov konania, než by plynul z použitia všeobecných zásad náhrady trov konania. Zákon vyžaduje pre realizáciu tohto sudcovského moderačného práva, aby v danom prípade išlo o výnimočné okolnosti a dôvody hodné osobitného zreteľa. Jednou zo skupín prípadov, v ktorých aplikácia tohto ustanovenia prichádza do úvahy, sú prípady charakteristické sociálnym aspektom, ktorý vystupuje do popredia vtedy, keď povinný účastník nemôže uhradiť náhradu trov konania z dôvodov, ktoré sám nezavinil, alebo ich môže uhradiť len s veľkými ťažkosťami. V takýchto prípadoch súd zohľadňuje osobné, majetkové, zárobkové a iné pomery oboch účastníkov, prihliada na postoj účastníkov v konaní a prípadne iné okolnosti a môže dospieť k záveru o úplnom nepriznaní trov konania úspešnému účastníkovi alebo o nepriznaní čiastočnom, a to práve s ohľadom na intenzitu preukázaných dôvodov hodných osobitného zreteľa.

Vo veci sťažovateľa považoval krajský súd za preukázanú existenciu okolností hodných osobitného zreteľa spočívajúcich v sociálnej situácii žalobkyne, pričom vychádzal z toho, že tieto existovali v čase jej čiastočného oslobodenia od povinnosti platiť súdne poplatky právoplatným rozhodnutím okresného súdu a trvali aj v čase rozhodovania krajského súdu. Svoje rozhodnutie o použití ustanovenia § 150 OSP založil teda krajský súd na takom dôvode, ktorý toto zákonné ustanovenie považuje za relevantný a ktorý je v súlade s jeho zmyslom a účelom. Krajský súd pri aplikácii § 150 OSP rešpektoval hranice sudcovskej úvahy dané účelom tohto ustanovenia a náležite zdôvodnil svoj postup.

Na tomto závere nič nemôže zmeniť názor sťažovateľa, podľa ktorého bola žalobkyňa v konaní čiastočne oslobodená od súdnych poplatkov (10. júna 2010) napriek tomu, že pre takéto rozhodnutie neboli v čase rozhodovania naplnené predpoklady podľa § 138 OSP, ani to, že sťažovateľ tvrdil, že nemal možnosť toto rozhodnutie zvrátiť. Čiastočné oslobodenie od súdnych poplatkov bolo žalobkyni priznané skorším právoplatným rozhodnutím okresného súdu. Ako vyplýva z ustanovenia § 138 ods. 2 OSP, priznané oslobodenie súd kedykoľvek za konania odníme, prípadne aj so spätnou účinnosťou, ak sa do právoplatného skončenia konania ukáže, že pomery účastníka oslobodenie neodôvodňovali. Podnet na takéto rozhodnutie súdu môže dať aj iný účastník konania. Keďže okresný súd ani krajský súd nezistili podmienky na odňatie čiastočného oslobodenia od súdnych poplatkov žalobkyni, postup podľa § 138 ods. 2 OSP nevyužili.

Ústavný súd považuje ďalej za podstatné aj to, že sťažovateľ ani v sťažnosti doručenej ústavnému súdu netvrdil vo vzťahu k následkom napadnutého rozhodnutia, že by tu existoval nepomer medzi zvýhodnením žalobkyne a znevýhodnením sťažovateľa s ohľadom na ich celkové pomery ako účastníkov konania, pri riešení vzťahu ktorých bol krajský súd povinný hľadať spravodlivú rovnováhu. Za nenáležitú považuje ústavný súd aj námietku sťažovateľa, podľa ktorej krajský súd mal s ohľadom na ustanovenie § 213 ods. 2 OSP osobitne v tomto prípade vyzvať sťažovateľa na vyjadrenie k novej aplikácii § 150 OSP s odôvodnením, že na rozhodnutie o trovách konania chce aplikovať ustanovenie právneho predpisu, ktoré pri doterajšom rozhodovaní veci nebolo použité a je pre rozhodnutie veci rozhodujúce. Účelom ustanovenia § 213 ods. 2 OSP je primárne zabrániť prekvapivému rozhodnutiu odvolacieho súdu z hľadiska právnej kvalifikácie merita veci podľa (odlišného ustanovenia) hmotného práva. Toto ustanovenie nemožno vykladať tak, ako to žiada sťažovateľ. Rozhodovanie o trovách konania je z tohto pohľadu vnútorne jednotnou procesnoprávnou otázkou, pri ktorej nemožno samostatne hovoriť na jednej strane o ustanoveniach upravujúcich náhradu trov konania podľa zásady úspechu a na druhej strane o odlišných ustanoveniach (v zmysle § 213 ods. 2 OSP) tieto princípy modifikujúcich.

Podľa názoru ústavného súdu krajský súd pri rozhodovaní o náhrade trov konania a aplikácii § 150 OSP našiel v okolnostiach prípadu spravodlivú rovnováhu, tak ako to od neho vyžaduje obsah základného práva na súdnu ochranu garantovaného čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie garantovaného čl. 6 ods. 1 dohovoru. S ohľadom na uvedené je vylúčené nielen to, aby postupom krajského súdu rešpektujúcim ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku došlo k porušeniu týchto práv sťažovateľa, ale aj k porušeniu práva na spravodlivý proces v spojení s právom na majetok podľa čl. 1 dodatkového protokolu (ktorého samostatné porušenie sťažovateľ navyše ani nenamietal). V prípade sťažovateľa teda nešlo o prípad, v ktorom by krajský súd formalistickým postupom umožnil presadenie zrejmej nespravodlivosti. Krajský súd naopak dôsledne a ústavne konformne využijúc svoje moderačné právo v intenciách zákona zmenil rozhodnutie okresného súdu o náhrade trov konania vo vzťahu medzi účastníkmi. V tomto prípade od krajského súdu ani účel zákona ani história jeho vzniku, ani systematická súvislosť alebo niektorý z ústavnoprávných princípov nevyžadovali dospieť k inému záveru, než ktorý uviedol v napadnutom rozhodnutí. Krajský súd našiel interpretáciou abstraktných noriem, konkrétne právo rešpektujúc ústavné zásady.

Keďže krajský súd svoje rozhodnutie založil na takom výklade dotknutých ustanovení právnych predpisov, ktorý nemožno označiť za ústavne nekonformný alebo nezodpovedajúci dikcii aplikovaných zákonných ustanovení, sťažnosť sťažovateľa ani v tejto časti neobstojí.

Iba to, že sťažovateľ sa s názorom krajského súdu vyjadreným v napadnutom rozsudku nestotožňuje, ešte nemôže zakladať splnenie podmienok prijateľnosti jeho sťažnosti.

Za tejto situácie nepovažuje ústavný súd za dôvodné, aby uznesením krajského súdu sp. zn. 20 Co 78/2011 z 21. júla 2011 mohlo dôjsť k porušeniu základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy alebo práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, a to aj v spojení s právom na majetok podľa čl. 1 dodatkového protokolu. Sťažnosť sťažovateľa preto odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

Z uvedených dôvodov rozhodol ústavný súd tak, ako to je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 8. decembra 2011